

Wat doet Natuurpunt?

Natuurpunt heeft veel wilde bijenexpertise in huis, zowel rond monitoring, educatie, beleid als rond bijenmaatregelen zelf. En dit zowel op Vlaams niveau als op lokaal niveau waar onze Natuurpuntafdelingen tal van bijenacties samen met imkers, Velt, bedrijven, overheden of regionale landschappen op poten zetten.

Beleidsbeïnvloeding

Natuurpunt ijvert op Europees en Belgisch niveau voor een totaal neonicotinoïdenverbod, voor een rode lijst voor wilde bijen en daaraan gekoppelde soortgerichte acties en voor een geïntegreerd bijenactieplan en bijenacties op zowel federaal, gewestelijk als lokaal niveau.

Studie en advies

Aculea is de wildebijenwerkgroep van Natuurpunt, die regelmatig wilde bijen monitort, wandelingen en evenementen rond bijen organiseert en goede contacten onderhoudt met bijenexperts elders in Nederland en Wallonië. Ze werken eveneens mee aan de Vlaamse Rode Lijst voor wilde bijen.

Natuurpunt Studie voerde tal van bijenmonitoringsopdrachten uit en heeft een afwegingskader ontwikkeld om te bepalen of het inzaaien van bloemenzaad gewenst is of niet. Spontane ontwikkeling is namelijk vaak beter voor bijen dan het inzaaien van een bloemenmengsel.

Bijenhotels

Natuurpunt heeft grote bijenhotels voor bedrijven, overheden en scholen ontwikkeld uit duurzaam FSC-hout, gekeurd door bijenexperts, geplaatst door de sociale werkplaats, ingewerkt logo mogelijk, en online te bestellen. In onze Natuur.winkel vind je de kleinere versies voor particulieren.

Natuurgebieden

Het beheer van onze natuurgebieden is er steeds op gericht om de lokale diversiteit aan planten alle ruimte te geven, wat de (wilde) bijen ten goede komt.

Educatie

Natuurpunt CVN heeft een ruim educatief bijenaanbod met voordrachten, cursussen of bijenhotelworkshops.

Meer info

- www.natuurpunt.be/wildebijen
- Lees ook het dossier "Nood aan een bijenactieplan" met meer achtergrondinfo, bronverwijzingen en beleidsaanbevelingen per beleidsniveau en per sector.

federale overheidsdienst
VOLKSGEZONDHEID,
VEILIGHEID VAN DE VOEDSELKETEN
EN LEEFMILIEU

Natuurpunt

Natuurpunt is de grootste natuurfamilie van Vlaanderen.

Natuurpunt is een onafhankelijke vrijwilligersvereniging met 95.000 leden die zorgt voor de bescherming van kwetsbare en bedreigde natuur in Vlaanderen. Met meer dan 6.000 vrijwilligers, georganiseerd in zowat 160 lokale afdelingen, beheert de vereniging meer dan 22.000 hectare Vlaamse natuur in 500 verschillende natuurgebieden.

www.natuurpunt.be

V.U. Chris Steenwegen • Coniestraat 11 • 2800 Mechelen © shutterstock.com

FACTSHEET

Actie voor BIJEN

Wat is het probleem?

Door de intensifiëring van de landbouw, het pesticidegebruik, de verstedelijking, klimaatwijzigingen en ziektes gaan de honingbij en bijna 2000 wildebijensoorten in Europa al decennialang achteruit. Dat is problematisch voor de biodiversiteit, de economie en onze gezondheid.

Naast honingbijen zijn vooral de wilde bijen, zoals hommels, metsel- of behangersbijen, goede bestuivers. Deze bestuiving is levensnoodzakelijk voor onze voedselvoorziening. 84 procent van de belangrijkste gewassoorten voor menselijke consumptie, zoals fruit, groenten en noten, is afhankelijk van bestuivende insectensoorten. Wereldwijd wordt die bestuivingswaarde op 153 miljard euro gerekend, en in Europa op 22 miljard euro per jaar. Planten hangen vaak af van 1 of enkele soorten voor hun bestuiving. Vandaar het belang van een uitgebreide bijen-diversiteit.

Alarmerende cijfers

Volgens de IUCN zijn **één op de 10 van de bijna 2000 wilde bijen** bedreigd in Europa (maar over 57% ontbreken voldoende gegevens). **Één op vier hommels** wordt met uitsterven bedreigd. In België stelt men de laatste 100 jaar een **vermindering of verdwijning vast van 25% van de honingbijen, solitaire bijen en hommels**. Van de 370 in ons land gekende wilde bijensoorten is **meer dan de helft zeldzaam of sterk op de terugweg**. Tijdens de winter van 2014-2015 stierf **één op drie honingbijenkolonies** in de Belgische korven. Daarmee was de bijensterfte in ons land dubbel zo hoog als het Europees gemiddelde.

Oorzaken achteruitgang

De achteruitgang van bijen kent 4 grote oorzaken: **intensief landgebruik, bestrijdingsmiddelen, klimaatverandering en ziektes** (o.a. door de varroa-mijt). Wat het landgebruik betreft, verdwijnen in Vlaanderen 12 voetbalvelden per dag aan open ruimte onder beton (woningen, infrastructuur, industrieterreinen, ...). Bloemenranden worden geregeld mee omgeploegd. Zowel overheden, bedrijven als particulieren kiezen vaak voor verhardingen, eenzijdige beplantingen en het maaien op momenten dat bijen de nectar nodig hebben.

De kwaliteit van het leefgebied van de bijen daalt o.a. door het gebruik van kunstmest en pesticiden in de intensieve landbouw. Daarnaast sturen klimaatwijzigingen de bloeitijd van bloemen en hun bestuiving in de war. En vooral voor honingbijen is de varroamijt, een parasiterend Aziatisch spinnetje, een echte plaag.

Steeds meer internationaal bijenonderzoek bevestigt bovendien dat pesticiden, en vooral de in opmars zijnde neonicotinoïden, grote boosdoeners zijn. Dit zijn superpesticiden die zich, net als nicotine bij de mens, verspreiden doorheen heel de plant en het zenuwstelsel van insecten aantasten. Wat bijen betreft zijn ze 5.000 tot 10.000x giftiger dan DDT. Neonicotinoïden zijn echter niet alleen giftig voor bijen, maar ook voor andere bestuivers, vissen, regenwormen, vogels en waarschijnlijk ook de mens. Bovendien stapelen de problemen zich jaar na jaar in de bodem op gezien de actieve bestanddelen maar langzaam worden afgebroken.

Beleidsaanbevelingen

In navolging van het Europees verbod op neonicotinoïden (2013) – dat om de twee jaar geëvalueerd wordt door de EFSA – en de Europese Rode lijst wilde bijen, moet België eveneens zo'n verbod instellen, onderzoek naar wilde bijen blijven stimuleren en acties op het terrein blijven faciliteren.

De oppervlakte aan leefgebied voor bijen moet nl. toenemen, evenals de kwaliteit daarvan. Om dat te bereiken zijn meer nectar- en nestplanten nodig en moet vooral het pesticidegebruik aangepakt worden. Daarvoor zijn o.a. onderstaande acties nodig:

Wat is de oplossing?

Europees niveau: biodiversiteitsstrategie

De oplossing ligt in de volledige uitvoering van de Europese biodiversiteitsstrategie 2020. Concreet betekent dat de uitvoering van het Natura 2000-beleid, gecombineerd met de vergroeningsmaatregelen uit het landbouwbeleid (o.a. focusgebieden, afbouw pesticiden en bloemenranden), het uitrollen van een 'groen infrastructure'-strategie die de acties binnen steden, landbouw en natuur met elkaar verbindt, en het aanpakken van de belangrijkste milieudrukken op water, bodem en lucht.

Nationaal niveau:

> soortgerichte acties

Bovenstaande acties moeten we **aanvullen met een meer soortgerichte aanpak**, waarbij groen in functie van specifieke bijensoorten wordt ingericht. Dat betekent: de juiste bijenplanten op de juiste plaats. Anders profiteren enkel de algemene bijensoorten van de bijenmaatregelen en raken we de meer specifieke soorten (vb Knautiabij (foto), Klokjesdikpootbij) kwijt. Hiervoor dient men beroep te doen op de kennis van wilde bijenexperts.

> geïntegreerde aanpak

Typisch voor België zijn er bijenacties op federaal, gewestelijk en regionaal niveau. Maar is er nog te weinig afstemming. Met dit dossier geven we alvast een overzicht van wie wat kan doen of reeds doet.

Federaal Gewestelijk Lokaal

Maak een bijenactieplan voor honing- én wilde bijen, en stem daarbij de federale en gewestelijke acties op elkaar af. Stimuleer ook provincies, steden en gemeentes in de opmaak van bijenactieplannen die alle mogelijke locaties, partners en acties samenbundelt.	x	x	x
Ondersteun (wilde) bijenonderzoek rond achteruitgang, oorzaken en oplossingen i.s.m universiteiten, landbouw- en natuurorganisaties, imkers, enz.	x	x	
De opmaak van een Vlaamse rode lijst voor bijen		x	
Voorzie meer budget & vorming voor ecologische inrichting en beheer van openbaar groen (parken, bermen, parkings, begraafplaatsen, voetbalvelden, ...). Voorzie een bijvriendelijk bermbeheerplan.		x	x
Ga voor een permanent en uitgebreid neonicotinoïdeverbod zoals Frankrijk, Italië, en Slovenië voor zowel overheden, bedrijven als particulieren	x		
Breid de pesticidereductieplicht uit naar alle bedrijven en particulieren en promoot alternatieven		x	
Beperk afwijkingen op de pesticidereductieplicht en stimuleer eerder ecologisch beheer in combinatie met bijenacties		x	x
Maak normen voor neonicotinoïden in oppervlaktewater zodat de impact duidelijker wordt		x	
Zorg voor een continuïteit in sensibilisatieacties naar verschillende doelgroepen (scholen, bedrijven, land- en tuinbouw, particulieren, overheden) om bijenhôtels te plaatsen, te kiezen voor bijenbloemen, enz.	x	x	x
Stimuleer bedrijven door natuurvriendelijke acties te koppelen aan de ecologiesteun, brownfieldconvenant of het verkrijgen van duurzaamheidslabels als Breeam en het onderschrijven van duurzaamheidscharters	x	x	x
Stimuleer landbouwers om ook kleine landschapselementen en bloemenranden te laten staan en te kiezen voor biologische landbouwtechnieken. Zet de verplichte vergroeningsmaatregelen van het Europese landbouwbeleid maximaal in voor bijen en andere bedreigde fauna en flora.	x	x	x
Stimuleer particulieren om te kiezen voor bijvriendelijk groenonderhoud (minder maaien, bijvriendelijke beplanting, enz)	x	x	x